

CNODINGEN EN DICBIERINGEN

**DE BEZITTERS VAN GROTE HUIZEN IN DE STAD
'S-HERTOGENBOSCH EN HUN ENTOURAGE**

DEEL II. HET GESLACHT DICBIER

(intern rapport

door Martin W.J. de Bruijn

Stadionlaan 41
3583 RB Utrecht
T 030 254 19 94
E mwjdebruijn@casema.nl

Utrecht, juli 2016

Inhoud

Inhoud	2
Inleiding	3
De oudste gegevens	3
Generatie I	4
Generatie II	5
Generatie III	5
Generatie IV	7
Generatie V	8
Generatie VI	10
Besluit	11
Bijlage I	12
Bijlage II	14
Literatuur en bronnenpublicaties	17

Inleiding

Terwijl het eerste deel gewijd was aan de familie Cnode, gaat dit tweede over het geslacht Dicbier. In de factiestrijd die er in de Late Middeleeuwen in 's-Hertogenbosch woedde, waren de 'Dicbieringen' de tegenstrevers van de 'Cnodingen'. Zoals zal blijken, waren zij met name in de tijd van de woelingen in het begin van de veertiende eeuw tegen de hertog gekant, althans minder hertogsgezind als gezien hun positie van hen verwacht mocht worden. Deze houding bleek uiteindelijk geen echte hinderpaal te zijn geweest voor hun positie binnen het hertogdom Brabant in de Late Middeleeuwen. Op 12 oktober 1320 sloten Geerling van den Bosch, ridder, zijn zoon Willem, en Emond en Dirk, zonen van wijlen Rover, aan de ene zijde, en de gebroeders Jan Dicbier, Eng(el)brecht Luding en Wouter Bexken en hun verwanten, vrienden en helpers aan de andere zijde een overeenkomst om een eind te maken aan alle geschillen en deze ook in de toekomst te voorkomen. De door de hertog gegeven oorkonde bleef hierbij van kracht.¹

Sterker nog, zoals uit de bronnen kan worden afgeleid, heeft het er alle schijn van dat er na de gebeurtenissen in het begin van de veertiende eeuw geen sprake meer is geweest van factiestrijd in de stad 's-Hertogenbosch. Op een tamelijk rustige wijze lijkt de stad in het bezit te zijn gekomen van nieuwe voorrechten en hebben er de ambachtsgilden – de toenmalige middenstand – hun aandeel in het bestuur weten te verwerven.²

Dit verslag gaat in de eerste plaats over de opkomst van het geslacht Dicbier, maar ook zullen enkele min of meer verwante geslachten worden meegenomen. De nadruk valt hierbij op relaties die in of vanuit de stad 's-Hertogenbosch, met name ook de stadshuizen, werden aangetroffen. Het was en is dus niet de bedoeling complete genealogieën samen te stellen. Enkele families zullen hier overigens min of meer pro memoria worden vermeld en in een volgend verslag uitgebreid(er) aan de orde worden gesteld. Het gaat hierbij met name om de families Luding, Van den Dijk, Van Mierlo en Van Megen. Het is niet ondenkbaar dat in die volgende verslagen nog correcties op de inhoud van dit verslag zullen worden aangebracht, want door de zich herhalende naamgeving zij de leden van het geslacht Dicbier soms moeilijk te onderscheiden.

De oudste gegevens

De herkomst van het geslacht Dicbier is even duister als dat van de familie Cnode. Er zijn de nodige gegevens over te vinden op het internet, zelfs een compleet artikel van H. Vogels. Hierin wordt een groot aantal veronderstellingen gedaan, die door anderen op internet als vaststaande feiten zijn overgenomen. Ik wil ze niet allemaal behandelen of overnemen en zal mij in dit rapport zo veel mogelijk op de min of meer vaststaande gegevens baseren. Zeer problematisch is dat personen met dezelfde naam in meerdere generaties voorkomen.

¹ BHIC, Heerlijkheid Mierlo 1a, f. 23-23v. (zie bijlage I).

² Zie voor dit alles het in dit opzicht voortreffelijke standaardwerk over de geschiedenis van 's-Hertogenbosch: Kuijjer 2000.

Aangenomen mag worden dat ook de Dicbieringen voortgekomen zijn uit de stedelijke burgers. Hun wapen bestond uit drie stuiken (houten roerlepels) voor de bierbereiding. De naam Dicbier zal dan ook inderdaad aan de bierbereiding ontleend zijn. Aldus nog het zegelstempel van de schepen Hendrik Dicbier uit 1439.¹

Dit wapen werd in één familietak vervangen door het Mierlo-wapen, nadat Jan (IV) Dicbier trouwde met Agnes van Mierlo en hun zoon Jan (V), overleden in 1374, in 1357 heer van Mierlo was geworden.² Het Mierlo-wapen bestond uit drie molenijzers en een barensteel met drie hangers.³ Omdat de heren van Mierlo al vroeg betrekkingen met 's-Hertogenbosch hadden, zal aan dit geslacht afzonderlijk aandacht worden besteed.⁴

Generatie I

In 1281 was een **Jan Dicbier de oude** schepen van 's-Hertogenbosch.⁵ Een Bossche schepenakte van 28 maart 1294 geeft enig inzicht in enkele familieverhoudingen, maar levert ook meteen problemen op. In deze akte wordt beoorkond dat Jan zoon van wijlen Wederoud, schoonzoon of zwager (*gener*) van Jan van Herentals, aan zijn oom van vaderszijde Jan Dicbier, burger van 's-Hertogenbosch, een cijns van 4 pond Leuvens verkocht heeft uit een huis en erf in de Vughterstraat. Wederoud wordt als schepen vermeld in een oorkonde van 17 maart 1238.⁶

Dit complex was gelegen tegenover het erf 'waarop Jan Dicbier de oude, vader van wijlen genoemde Jan Dicbier placht te wonen'. Er staat althans: *in qua Iohannes Dicbir senior, pater quondam dicti Iohannis Dicbir manere consuevit*. Maar er is in de akte nog geen 'wijlen Jan Dicbier' genoemd. Ik meen dan ook dat bedoeld is: 'waarop wijlen Jan Dicbier de oude, de vader van de genoemde Jan Dicbier, placht te wonen'. De ontvangende persoon zal dan ook Jan Dicbier de jonge zijn. Nemen we dit aan, dan was Jan Dicbier de oudere vóór 28 maart 1294 overleden.

In een oorkonde van 30 oktober 1270 komen een *Wilhelmum Dietbier et Iohannem fratrem suum voor*.⁷ In deze oorkonde, uitgevaardigd door de abt van Berne, beloven 32 personen geen wraak tegen de stad Keulen te zullen nemen vanwege het doden met het zwaard van Jan van Heusden en de gevangenneming van zijn broer Dirk tijdens het binnendringen van de stad Keulen en een handgemeen aldaar. Het gaat hierbij om personen wonende in het Land van Heusden en Altena die verwanten van Jan en Dirk van Heusden 'van beide kanten' (*consanguineos et proximos suos utriusque lineae*) worden genoemd. Wanneer het bij deze gebroeders *Dietbier* in werkelijkheid om Dicbiërs is gegaan – en dat is wel aannemelijk: een d en een t zijn in het middeleeuwse schrift vaak niet te onderscheiden – dan was de familie Dicbier dus in die periode al geparenteerd aan het adellijk geslacht en de heren van

¹ Noordbrabants Museum, inv.nr. 7244. Zie ook Juten 1916, ald. 59-61.

² BHIC, Heerlijkheid Mierlo 1a, f. 21 (1357.01.07, Paasstijl aangenomen).

³ Smit 1962.

⁴ Zie hierna.

⁵ Camps 1979, nrs. 371, 372, 375, 377 en 380.

⁶ Camps 1979, nr. 185

⁷ Kruisheer 1992, nr. 1535. Kruisheer spreekt overdreven van 'een aanslag op de stad'.

Heusden. Op 9 oktober hadden op verzoek van Dirk van Heusden de leenmannen van de graaf van Holland Jan Persijn, Willem en Floris van Brederode, Nicolaas van Kats, Jan van Wijtvliet en Everdei van Alblas al een dergelijke verklaring afgelegd. Het moet dus als een belangrijke zaak beschouwd zijn.

Op het internet wordt als echtgenote van Jan Dicbier de oude wel Mechteld dochter van Wouter Bac genoemd. Ik heb daarvan geen bevestiging in de bronnen gevonden. Maar het is denkbaar dat een zoon van hem Wouter Bexken heette (zie de volgende generatie). Het was niet ongebruikelijk om achternamen te ontlenen aan aanzienlijke andere voorouders dan in de mannelijke lijn. Wanneer Jan Dicbier inderdaad met de dochter van Wouter Bac gehuwd is geweest, dan wijst dit op een verband tussen het patriciaat en de lage adel. De Bacs treft men al aan het eind van de twaalfde eeuw aan achter in de getuigenlijsten van de hertogelijke oorkonden.¹ Ik houd ze voor ministerialen of dienstlieden van de hertog. In een oorkonde van 27 mei 1244 draagt het Utrechtse kapittel van Oudmunster aan de abdij Tongerlo de tiend van Olen over, die Wouter, ridder, geheten *Bak* van het kapittel hield en waarvan hij samen met zijn zoon Wouter en zijn dochter Geertruid ten behoeve van het kapittel afstand had gedaan.²

Generatie II

Jans zoon **Jan (Jansz.) Dicbier de jonge** komen we behalve in de genoemde akte in akten tegen als schepen tussen 1282 en 1289.³ Waarschijnlijk leefde hij nog op 28 maart 1294, toen Jan Wederoudsz., schoonzoon of zwager van Jan van Herentals, aan zijn oom Jan Dicbier een cijns verkocht uit een huis en erf in de Vughterstraat.⁴

Generatie III

Een **Jan Dicbier (III) de jonge** (Jan Jan Jansz.) treffen we waarschijnlijk om te beginnen aan als burger van 's-Hertogenbosch in een akte van 11 januari 1302. In deze akte werd een cijns uit goederen in Oisterwijk aan Jan verkocht.⁵ In een veel breder verband vinden we hem terug in een oorkonde van 10 februari 1306, waarin hij zich met een aantal andere Bossche burgers borg stelde voor de betaling van 5500 pond boete aan de hertog.⁶ Deze boete hield verband met de opstand die er kort tevoren tegen het hertogelijk bewind was uitgebroken en die geleid werd door de Dicbieringen, maar waaraan ook hun tegenpartij, de Cnodingen, had

¹ Zie bv. Dillo en Van Synghel 2000, nr. 925 (ca. 1198), en Muller en Bouman 1920, nr. 553 (1200).

² Heeringa 1940, nr. 1013: *quam dictus Walterus [miles dictus Bak] una cum filio suo Waltero et filia sua Gertrude et aliis choeredibus¹ suis in manus nostras libere et absolute resignavit*. Als *Walterus Bac* miles trad hij op als getuige in een oorkonde van de heer van Wezemaal uit 1234. Erens I, nr. 117. Op 6 april 1248 verkocht een Arnoud Woutersz. Bac zijn tiende van Oost-Tilburg aan de Sint-Geertruidabdij in Leuven (Camps 1979, nr. 226). Een duidelijk familieverband is uit de vroegste gegevens niet te reconstrueren. Later treffen we verschillende Bacs met de voornaam Wouter aan (Camps 1979, nr. 615 (1301.05.20) en 808 (1309.12.27): *Walterus Bac de Baescot*; 808 (1309.12.27): *Walterum dictum Bac de Bomale*, net als zijn broer Gijsbrecht kloosterling van de abdij Tongerlo.

³ Camps 1979, nrs. 390, 433, 435.

⁴ Camps 1979, nr. 507.

⁵ Camps 1979, nr. 626.

⁶ Camps 1979, nr. 702.

deelgenomen.¹ Onder de borgen bevonden zich Arnoud Dicbier en zijn broers Wouter Bexken en Jan Dicbier. Voor nadere gegevens over de opstand tegen de Brabantse hertog verwijs ik naar het verslag Cnodingen en Dicbieringen I en de in de vorige noot genoemde publicatie *Volc te voet*.

Jan Dicbier treffen we hoogstwaarschijnlijk later nog aan in een oorkonde van 1 januari 1314, waarin hij een cijns uit een huis in de Vughterstraat kocht.² In een oorkonde van 23 maart 1317 deed Jan afstand van 100 Tourse ponden uit de tiend van Mierlo.³ Als schepen wordt hij nog vermeld van 1314 tot 1317 (?).⁴ Verder vinden we hem in het verdrag van 12 oktober 1320 tussen de Cnodingen en de Dicbieringen. Hij leefde wellicht zelfs nog in 1326.⁵

Opmerkelijk is dat Jan Dicbier (III) de jonge al betrekkingen met Mierlo had. Zoals zal blijken, wist zijn kleinzoon Jan Dicbier (V) de jonge in 1357 er de heerlijkheid te verwerven. Uit een uitwinningssakte uit 1504 zou verder kunnen worden afgeleid dat Jan al in het bezit is geweest van het huis Het Steenke (Pensmarkt 30-36).⁶

Zijn broer **Arnoud of Aart (Nolleke) Dicbier**, waarschijnlijk degene die in de oorkonde van 10 juli 1306 Nolleke genoemd wordt, was vele jaren schepen van 's-Hertogenbosch, van 1302 tot en met 1315.⁷ In 1312 verkocht Hendrik Haene van Enschoot een erfelijke pacht van een mud rogge uit land in Enschoot aan Arnoud.⁸ In 1338 bezat Hendrik Willemsz. van Nuland goederen aldaar die van zijn grootvader Arnoud Dicbier waren geweest.⁹ Volgens vermeldingen op het internet zou Arnoud gehuwd zijn geweest met een Agnes en een zoon Jan hebben gehad.

Wouter Bexke, broer van Jan Dicbier, eveneens al aanwezig in 1306, verkocht op 28 mei 1322 aan Herman Bode een cijns van 40 schellingen uit het huis en erf van wijlen Arnoud de Spoomaker aan de Markt.¹⁰ Meer gegevens heb ik niet over hem.

Een derde zoon van Jan Jansz. (III) Dicbier de jonge was **Engelbrecht Luding**

¹ Zie De Bruijn en Broer 2002, 53-54, en Kuijer 2000, 69-72. De laatste maakt melding van de actieve rol van ambachtslieden, ald. 70, maar vermeldt niet dat de familie Dicbier nog niet zo heel lang tevoren als brouwers ook tot die sociale klasse had behoord.

² R. 1800, f. 34. Zie verder Groot Ziekengasthuis 2291 (29 juni 1314), H. Geest 95 (1 maart 1316), R. 1800, f. 60 (11 mei 1316), R. 1800, f. 127 (23 juni 1316).

³ Erens II, 377-378 (nr. 529).

⁴ Jacobs 1986, 250-253. Juten 1916, 56-57.

⁵ H. Geest 145 (6 oktober 1323) en R. 1800, f. 113v. (1326 november 21).

⁶ R. 1803, f. 61v.-62. Zie ook R. 1178, f. 52 (3 oktober 1388), R. 1178, f. 331-331v. (5 december 1389) en R. 1190, f. 38 (1 december 1416).

⁷ Jacobs 1986, 251. Juten 1916, 56. Juten verwijst in zijn bijdragen naar vermeldingen door de geschiedschrijvers Butkens en Van Oudenhoven. Zo zou Butkens voor het jaar 1307 een 'Aert Dicbier, ridder, heer van Megen' vermelden. Met name Butkens geldt als zeer onbetrouwbaar. Ik zie ervan af zijn vermeldingen te toetsen.

⁸ Camps 1979, nr. 862.

⁹ GAHt, H. Geest 222 (21 mei 1338).

¹⁰ Vermelding uit 1422: Gemeentearchief 's-Hertogenbosch [GAHt], Rechterlijk archief [R.] 1800, f. 40v.: *Iohannes van Beerze, filius quondam Nycholai, fuit adiusticiatus ad domum et aream Arnoldi quondam Calciferratoris, sitam in Buscoducis ad Forum loci eiusdem, occasione defectus solutionis hereditarii census quadraginta solidorum, quem censum Hermannus dictus Bode erga Wolterum dictum Bexken, fratrem Iohannis Dicbier, emendo acquisierat, prout in litteris quarum data continet feria sexta ante festum Penthecostes anno Domini millesimo CCC^{mo} vicesimosecundo - - -*

(Dicbier), die met zijn broers Jan en Wouter Bexke optrad in de verzoeningsovereenkomst van 1320. In 1318/19 was hij schepen van 's-Hertogenbosch.¹ Op 12 mei 1318 deed hij met zijn broer Jan afstand van hun rechten op de tienden van Mierlo ten behoeve van de abdij Tongerlo² en op 13 maart 1320 verkocht hij een cijns uit goed in Haaren.³ Op 16 april 1328 droeg hij nog een cijns over uit een huis in de Vughterstraat.⁴ Opmerkelijk is dat Engelbrecht in 1320 en 1328 een zoon Jan Dicbier *de oude* werd genoemd. Dit betekent dat iemand die eerst *de jonge* werd aangeduid, later ten opzichte van een jongere generatie *de oude* werd genoemd.

Zoals hierboven is vermeld, bevond zich in 1306 een **Gijsbrecht Dicbier** onder de borgen voor de betaling van de genoemde boete.⁵ Tevens was hij in dat jaar schepen van 's-Hertogenbosch.⁶ Volgens het *Latijnsboek*, leenregister van de hertog Jan III, had Mechteld, dochter van Gijsbrecht Dicbier en echtgenote van Gerlach van Son, alle goederen die wijlen haar grootvader *Becskinus* van de hertog hield, van de hertog in leen ontvangen.⁷ Deze Gijsbrecht is dus volgens het leenboek niet Gijben Minturg.⁸

Over **Gozewijn Moedel Dicbier**, vermeld in 1306 en mogelijk eveneens een zoon van Jan Jansz. (II) Dicbier, is mij niets naders bekend.

Er zou aan het eind van de dertiende eeuw ook een *Henrick Dickbier van Mierle* hebben geleefd, op verzoek van wie hertog Jan I de grens tussen zijn gebied en dat van Hendrik zou hebben afgebakend. Hiervan zijn twee 'oorkonden' bewaard gebleven, de ene van 26 juli 1292 en de andere van 24 augustus 1296.⁹ In de laatste zouden de mannen van Hendrik ook vrijgesteld zijn van beden, tolleren en geldelijke diensten. De overlevering hiervan is echter buitengewoon gebrekkig. Ik houd de naam Dicbier voor een interpolatie, aangezien de heerlijkheid Mierlo pas later in het bezit van Dicbier is gekomen.¹⁰

Generatie IV

Aanmerkelijk meer weten we over een zoon van Jan Jan Jansz. (III) Dicbier, die weer **Jan Dicbier (IV) de oude** werd genoemd. Deze trouwde met jonkvrouw Agnes dochter van Hendrik (II) Rover van Mierlo en van Katharina Allardsdochter van Keent. Ik meen hem voor het eerst tegen te komen in een Bossche schepenakte van 30 september 1342, waarin hij een aantal cijnzen op goed in de stad, aan de Vismarkt en bij de Korenbrug, overdroeg aan Elizabet vrouw van Hendrik Kort.¹¹ In

¹ Jacobs 1986, 252.

² Erens II, nr. 549.

³ Ald. nr. 582.

⁴ H. Geest 170.

⁵ Muller en Bouman 1920, nr. 702.

⁶ Jacobs 1986, 248; Camps 1979, 702.

⁷ Galesloot 1865, 208.

⁸ Volgens beweringen op het internet was Gijsbrecht Dicbier een zoon van Gijben Minturg en had hij een dochter Mechteld bij een onbekende echtgenote. Deze dochter gehuwd zijn geweest met een Hendrik Geerling *Glijts* van Son, zoon van Hendrik van Son en Geertruid Geerling Woutersz. van den Bosch.

⁹ Muller en Bouman 1920, nrs. 481 en 543.

¹⁰ Ik vond deze falsificatie bevestigd in Coenen 2004b, 32.

¹¹ H. Geest 257.

1348/49 was hij schepen,¹ korte tijd later hoogschout van 's-Hertogenbosch. Als zodanig wordt hij vermeld op 30 september 1352² en 18 juni 1354.³ In 1355/56 was hij weer schepen.⁴

Generatie V

Jan Dicbiers (IV) de oudes gelijknamige zoon **Jan Dicbier (V) (opnieuw) de jonge** trouwde in of kort vóór 1352 met Elsbeen van Baarle, dochter van Willem van Baarle, ridder, en van een dochter N.N. van Bruheze.

Heer Willem van Baarle hield (vanaf 1337?) het goed Ten Houte in Sint-Oedenrode van de Brabantse hertog. Tevoren had Jan van Baarle dit in leen gehad. In 1353 kreeg Jan Dicbier het in leen totdat hij 500 pond ontvangen heeft van de stad Den Bosch die heer Willem hem schuldig was.⁵ Mogelijk is dit permanent geworden. In een later leenboek stond het op naam van Hendrik Dicbier, zoon van Jan.⁶ Korte tijd later, in 1357, kocht Jan Dicbier (V) de jonge de heerlijkheid Mierlo.⁷

Jan Dicbier moet vóór 7 augustus 1371 overleden zijn, toen een huis aan de Markt gesitueerd werd tussen erf van de kinderen van *wijlen* Jan Dicbier en erf van Hubrecht Steenweg.⁸ Het gaat hierbij om het complex Pensmarkt 30 tot en met 36.⁹ Ter plaatse van nummer 36 stond het huis Het Steenke, dat in 1416 een *mansio* werd genoemd.¹⁰ In het obituarium van de Sint-Jan worden vermeld Jan Dicbier en zijn vrouw jonkvrouw Elsbeen en hun zoon die Jan de jonker van Mierlo wordt genoemd.¹¹

Een andere zoon van Jan Dicbier (IV) de oude was **Arnoud Dicbier**. Hij was schepen van 's-Hertogenbosch tussen 1362 en 1368.¹² Arnoud zal al in 1341 in het bezit zijn geweest van een huis in de buurt van de Verwersstraat. In oorkonden van 15 november 1341 is sprake van een goed in de Verwersstraat 'op de hoek van de straat waarlangs men naar de *mansio* van Arnoud Dicbier gaat'.¹³ Waarschijnlijk gaat het hierbij om de hierna te noemen *mansio* in de Waterstraat waar Arnoud op 27 oktober 1374 zijn testament maakte. Op 1 juni 1371 verleende de hertogin van Brabant hem kwijting vanwege 50 mottoenen waarvoor de raadslieden hem in 1363

¹ Jacobs 1986, 258.

² Charters 119: *Jan Dicbier, scoutheyt in tSertogen bossche*.

³ Jacobs 1986, 258.

⁴ Ald.

⁵ BHIC, Heerlijkheid Mierlo 1a, f. 22.

⁶ Galesloot 1865, 185.

⁷ BHIC, Heerlijkheid Mierlo 1a, f. 21 (1357.01.07; Paasstijl aangenomen); 21v.-22 (1357.03.15); 22 (1358.05.15); 21v. (1359.01.07).

⁸ Vermelding uit 1434: R. 1800, f. 129.

⁹ De Bruijn 1996, 17-18. Een kamer (waarschijnlijk Pensmarkt 17) wordt in een akte van 23 augustus 1345 aan het eind van de lakenhal naar het woonhuis van Jan Dicbier gesitueerd (R. 1800, f. 174v.). Zie ook Van Sasse van Ysselt 1910-1914, I, 524-526.

¹⁰ GAHt, R. 1190, fol. 38 (1416.12.01): *Henricus Dicbier, dominus de Mierle, mansionem suam cum attinentiis suis universis, sitis in Buscoducis ad Forum*.

¹¹ Spierings 1979, 16 (nr. 22).

¹² Jacobs 1986, 259.

¹³ GAHt, H. Geest 244: *in vico dicto Colperstrate super conum eiusdem vici per quem itur versus mansionem quondam Arnoldi dicti Dicbier*.

hadden aangeslagen vanwege een onderzoek in Brabant, dus in de periode dat hij ook schepen was.¹

Uit zijn vrij uitvoerig testament (zie bijlage II) blijkt dat hij ongehuwd was. Zoals gebruikelijk vermaakte hij om te beginnen een bedrag aan Sint-Lambert in Luik voor de onrechtmatig verkregen goederen en rechten, verder legateerde hij uit het huis De Gulden Fles (Markt 8) in 's-Hertogenbosch² cijnsen aan het Sint-Janskapittel voor het doen van zijn jaargetijde en dat van zijn ouders,³ aan de fabriek van de Bossche Sint-Jan, aan de priesterbroederschap van de Sint-Jan en aan de predikheren. Mochten deze laatsten niet voldoen aan de verplichting om een mis in de Sint-Theobalduskapel in hun kloosterkerk op te dragen, dan ging de betreffende cijns naar de Tafel van de Heilige Geest ten behoeve van de armen. Uit hetzelfde huis vermaakte Arnoud een cijns aan de Bossche minderbroeders, een aan het Sint-Claraklooster aldaar⁴ en een aan het klooster van Binderen.

Aan de Heilige Geest vermaakte hij voor zijn zieleheil en dat van zijn ouders een roggepacht van vier mud Bossche maat voor uitdeling aan de armen op zijn jaargetijde. Hiertoe stelde hij in handen van de uitvoerder van zijn testament alle koren dat Wellen zijn boer (*colonus*) op zijn goederen in Mierlo verschuldigd was, en verder nog zes mud rogge die Iwijn van Varik hem schuldig was.

Wat de persoonlijke legaten betreft vermaakte hij zijn beste paard en 100 dubbele mottoenen aan Hendrik zoon van wijlen Goiart Dicbier, en dat voor de schulden die hij hem verschuldigd was. Aan zijn neefje Hendrik zoon van wijlen zijn broer Jan Dicbier liet hij zijn goederen in de parochie Mierlo na met alle vee dat zich op die goederen bevond.

Verder vermaakte hij aan het ziekhuis van het Groot Begijnhof eenmaal twee dubbele mottoenen, aan het Hendrik van Neynselgasthuis een mud rogge eenmaal en aan het Antoon Vinsotgasthuis op dezelfde manier één dubbele mottoen.

Voorts vermaakte Arnoud aan Liesbet weduwe van wijlen Jacob van Uden en hun kinderen zijn huis en erf De Kapel bij zijn woonhuis dat van wijlen Engelbrecht Ludinc van den Dijk was geweest, met alle toebehoren, en verder zijn beste gouden gordel, zijn met bont gevoerde toog, zijn wollen toog en zijn *hoppelandia* gewoonlijk geheten *kerke*. Dit was een wijde mantel zonder mouwen, die juist in die tijd in de mode was gekomen.⁵

Op 7 juni 1382 droeg Gerit van Amstel, zoon van wijlen Hendrik van der Schaut, een cijns van 6 pond over uit dit huis De Kapel, uit de tuin bij dat huis en uit een weg die tot dat huis behoorde, strekkende van de openbare straat tot aan het huis. In de akte werd dit complex gesitueerd over de *Loefbrughe* achter bij het woonhuis van wijlen Engelbrecht Luding van den Dijk, waarin toen

¹ Verkooren 1910-1912, IV, nr. 2847.

² GAHt, Sint-Jan 1190. Het huis wordt vermeld op de rugzijde van de oorkonde. Zie ook H. Geest 756.

³ Zie ook GAHt, Sint-Jan 1190.

⁴ Zie ook GAHt, Clarissenklooster 43, f. 41v.

⁵ Fr. *Houppelande*. Zie onder die benaming op het internet. Met dank aan Willem van Bentum, die mij op het goede spoor zette.

Hendrik van Moordrecht, ridder, woonde.¹

Tot uitvoerder van zijn testament benoemde hij Frank van Gestel voor de uitreiking van zijn niet gelegateerde goederen aan de kinderen van zijn broer Jan Dicbier.

Zijn testament werd opgemaakt in zijn woonhuis dat van wijlen Engelbrecht Luding van den Dijk was geweest.² Deze *mansio* bevond zich aan de noordzijde van de Waterstraat.

Arnoud was ridder. Het obituarium van de Sint-Jan vermeldt een heer Arnoud Dicbier, ridder, en Jan Dicbier senior, zijn vader.³

Generatie VI

Hendrik (III) Jansz. Dicbier

Het Steenke, Pensmarkt 30-36 omvattend, was in 1380 in het bezit van Jans (V) zoon Hendrik (III) Dicbier.⁴ Deze volgde in 1374 zijn vader op als heer van Mierlo. Hij was dit tot aan zijn overlijden op 1 juli 1410.⁵ Hendrik trouwde waarschijnlijk omstreeks 1375 met Dirkske van Megen, dochter van Willem (II) van Megen en van Heilwig van Zevenborn en Cranendonk.

Op 25 mei 1386 droeg Jan graaf van Megen, zoon van Willem (II), een grote erfcijns van 50 dubbele mottoenen en 100 oudschilden uit drie hoeven en de heerlijkheid Cranendonk over aan Hendrik Dicbier, heer van Mierlo.⁶

Van dit echtpaar zijn, **generatie VII**, de volgende kinderen bekend:

1. Hendrik (IV) Dicbier van Mierlo; werd in 1420 graaf van Megen; overleed in 1430;
2. Jan (III) Dicbier van Mierlo;
3. Heilwig Dicbier van Mierlo; tr. Jan van Berlaar, heer van Haps en Rynich;⁷
4. Elsbeen Dicbier van Mierlo, overl. vóór 1447, tr. 1405 Jan Robbertsz. van Grevenbroek, zn. van Robbert (van Arkel) van Grevenbroek en Elisabet (Pentacote) de la Saulx.⁸

¹ GAHt, Loketkast II, Waterstraat: *ex domo et area dicta communiter die Cappel, sita in Buscoducis ultra pontem dictum Loefbrugge retrorsum ibidem contigue iuxta domum habitationis quondam Engelberti dicti Ludinc de Aggere, in qua domo habitationis dominus Henricus de Mordrecht, miles, ad presens moratur, atque ex orto iuxta dictam domum die Cappelle vocatam sito et ad eandem pertinente, necnon ex quadam via spectante ad dictam domum die Cappelle vocatam, sita ibidem et tendente a communi vico ibidem usque ad dictam domum die Cappele nuncupatam.*

² *in habitatione quondam Engberti Ludinc de Aggere.* Zie voor dit alles De Bruijn, De mansio van Engelbrecht Luding van den Dijk (Utrecht, december 2010; intern rapport 297).

³ Spierings 1979, 16 (nr. 317).

⁴ GAHt, R. 1176, fol. 108v. (1380.04.09).

⁵ BHIC, Heerlijkheid Mierlo 1a, f. 31v.-35 (1392.12.15).

⁶ H. Geest 986a.

⁷ H. Geest 1521.

⁸ Jan Robbrechtsz. van Grevenbroek was mijn voorvader. Hiermee behoren ook Hendrik Dicbier en zijn voorouders tot mijn voorouders. Een aantal gegevens is ontleend aan de moeilijk verkrijgbare publicatie Vogels 1999.

Besluit

Het is duidelijk dat de dertiende-eeuwse Bossche bierbrouwers Dicbier binnen enkele generaties door hun huwelijken en hun toetreding tot de Brabantse adel binnen een grote sociale stijging hebben gekend. Partijvorming binnen de stad en deelname aan een niet geslaagde opstand tegen de hertog in het begin van de veertiende eeuw hebben hierin slechts een zeer tijdelijke neergang of stagnatie met zich meegebracht.

Bijlage I

1320.10.12

Gerlach van den Bosch, ridder, zijn zoon Willem, en Emond en Dirk zonen van wijlen Rover aan de ene zijde en de gebroeders Jan Dicbier, Engelbrecht Luding en Wouter Bexken aan de andere zijde sluiten een overeenkomst om aan al hun geschillen een eind te maken en die ook in de toekomst te voorkomen. De door de hertog van Brabant hierover gegeven oorkonde blijft geheel van kracht.

BHIC, Heerlijkheid Mierlo 1a (tevorens Aanwinsten 1885/15) f. 23-23v. Het gaat hierbij om een laat-19de-eeuws afschrift van een verloren gegaan afschrift van een cartularium door de notaris Dirk Snoecx uit 1633, in opdracht van Johan van Grevenbroeck, heer van Mierlo. Dit laatstgenoemd 17de-eeuws handschrift was in 1881 eigendom van E. Slanghen, burgemeester van Hoensbroeck. In 1933 was het in bezit van mgr. dr. P.J. van Gils, die het zou hebben afgestaan aan de universiteitsbibliotheek van Nijmegen. Het zou daar in 1944 door brand verloren zijn gegaan. Zie hierover H.P.H. Camps (uitg.) Oorkondenboek Noord-Brabant I, nr. 187, en verder A.M. Frenken, 'Altaarstichtingen in de kerk en de kasteelkapel van Mierlo', Bossche Bijdragen 12 (1933-1934) 34-40. Het nog bewaard gebleven 19de-eeuws afschrift is helaas slecht geschreven en bevat aantoonbaar onjuiste lezingen.

Wy Geerleec vanden Bossche, ridder, Willem synen soone, Emunt ende Diderix[?] Rovers sone waren wilneren, maecken cont allen den genen die dese tegenwordege letere sien sullen oft hooren lesen dat wy om peys ende om vrede ende om ewelyck vrientschap te macken ende te hebbene onderlinghe met Jan Dickbier, met Engelbert Ludinghe ende medt Wouter Bexken, zynen broederen, ende met alle hare maghen, vrienden ende huere hulperen, geloefft hebben ende geloven by gesworenen eede, hant op heyligen gelegt, by goeder trouwen ende by gerechte seeckerheyte, voor ons ende voor alle onse maghen ende hulperen die in onsen rade blyven willen, dat wy ende alle donse van desen daghe vorwaert tot ewelycken daghen vorderen sullen den vorseide Jan Dickbier, zyne broedere ende alle zyne maghen, vrienden ende hulperen, met raede, medt woerden, met goede gonsten ende medt daden, stil ende openbaer, tot allen horen recht ende tot allen goeden dinghen, ende dat wy nummermeer vermanen en sullen tot hoeren errigsten (fol. 23 v. in margine) in woerden ennegerhande dinghen die voormaels geweest hebben tusschen ons ende henne vorderen ende tusschen hen ende hen vorderen¹, ende met alsulcke voorwarden, waer dat sake dat hiernaemaels ennich van onse maghen, vriende offte hulperen tot ennige scout² misdoende worden in woerden offt in wercken, stil off openbaer, teghen ennege van Jan Dickbiers maghen, vriende offte hulperen, dat daer mede dese vrientschap ende donderlinghe eendrachticheyt tusschen ons ende hen nyet gescheyden en soude noch en sal zyn, maer wy souden ende sullen aen deen syde daer toe commen offt ennich van ons ende sy offt oeck ennich van hen aen dander syde sonder ennege parthye daer in te maecken, ende sullen den twist ter neder leggen metten minsten. Ende soo wie ons van onse vrienden offt enneghe van ons in dese dinghen ongehoirich word offte ..esen word, dyen souden wij ende selen aen synen man laten wesen, ende en sellen hem nyet hellepen noch raden teghens Jan Dickbier vorgenoempt noch teghen de zyne. Ende daerom en soude noch en sal onse vrientschappe onderlinge nijet te breecken syn noch gemindert, (f. 23v.) maer zy zal vastblyven ende gestadich in alle dier manieren dat hier vooren bescreven is. Ende waert oock saecke dat naemaels ijmant quame tot ons off tot ennege van ons die ons yet seyde offt toebrogt in woerden oft in wercken van Jan Dickbier offt vanden zyne dat scheen tegen dese vrientschap, des en selen wij offt ennege van ons nyet gehouen[?], maer wy sellen desen Jan Dickbier voor ooghen laten commen oft des men ende daeraff verhoore die wettelycke waerheyte, ende selen die dinghen nader schout ende nader onschout die wy vinden inder warheyte neder leggen, ende verhoeden dat dese vrientschappe ende dese eendrachticheyt nyet vermindert en worde, maer dat zy staende blyve vast ende gestade in alle die poincten ende manieren dat voorscreven is. Ende van alle den poincten ende van eenijegelycken die voor beschreven zyn, soo heeft ons Jan Dickbier ende zynen (fol. 24 in margine) voorgenoempt hoer open briffven gegeven, besegelt ende geloefft te houden ende te doen inde selve manieren die voorgescreven is, ende oock al alsoo dat wy nijet en verminderen noch en vermeeren noch en verwandelen in ennegerhande manieren die opene briffve ons heeren tseroghen van Brabant die hy besegelt heeft ende die hy gevonden wil hebben op die soene die hy seyde tusschen ons ende onse maghen aen deen syde ende tusschen Jan Dickbier ende zyne maghen aen dander syde.

Ende in oorkontschap deser dinghen ende ewelycke vesticheyt soo hebben wy vorgenoempde Geerlich, ridder, Willem synen soone, Emunt ende Diderick onse zegelen gehangen aen dese tegenwordege lettren die gegeven waert int iaer ons Heeren alsme' schreeff derthienhondert ende twintich, des manedags nae Sinte Dionys daghe in parcamente met vier vuythangende segelen.

Bijlage II

1374.10.27

Orig.: GAHt, Tafel H. Geest 756. In dorso met 16de-eeuwse[?] hand: Testament heer Jacob' Dicbier, ridder.

Gedeeltelijke afschr.:

In nomine Domini, amen. Quoniam unigenitus Dei filius, triumphum per mortem de dyabolo peragens, suum in exemplum christiane eruditionis edidit testamentum, Deo patri spiritum, discipuloque matrem, latroni paradisum et crucifixoribus corpus tradendo, statuit igitur sacrosancta mater ecclesia quemlibet christiane professionis suum condere testamentum, ut Christo tamquam mebrum capiti pari conformique ordinatione incorporaretur. Noverint igitur universi et singuli per hoc presens publicum instrumentum quod anno nativitatis dominice millesimo trecentesimo septuagesimoquarto, indictione duodecima, mensis octobris die vicesima septima, hora vesperarum diei eiusdem, in mei notarii publici et testium subscriptorum, ad infrascripta testificanda vocatorum | specialiter et rogatorum presentia personaliter in lecto sue egritudinis decumbens discretus vir et honorabilis dominus Arnoldus Dicbier, miles, Leodiensis dyocesis, sane mentis boneque discretionis | et rationis existens, licet corporaliter occupatus infirmitatis languore, ut apparebat intuenti, premissa pie et devote attendens et diligenter animadvertens et considerans naturae fragilitatem humanique status inconstantiam eo quod homo post ortum sue nativitatis sicut flos egreditur et conteritur et fugit velud umbra et nunquam in eodem statu permanet | temporali, quodque nichil certius morte et incertius hora mortis. Et idcirco non immerito cogitans de superna firmitate in qua fidelis humane vetustatis abiecta fragilitate sine omni multatione motu pace fruuntur et requie sempiterna, neque volens intestate decedere sed divina largiente gratia volens annue sue salubriter providere et animam suam altissimo Creatori commendare de bonis et rebus suis suum testamentum seu suam ultimam voluntatem quod et quam iure testamenti seu codicillorum aut alterius cuiuslibet voluntatis extreme | valere voluit et precepit quo melius et firmitus valere poterit et debebit secundum pias et canonicas sanxiones, condidit, fecit et ordinavit in modo et forma sequentes:

In primis | namque dictus testator per presens suum testamentum revocavit et annullavit omne aliud testamentum prius ab eo factum et ordinatum, legans primo fabrice ecclesie sancti Lamberti Leodiensis pro | suis iniustis acquisitis seu detentis quatuor libras, denario communiter vlieguyt vocato pro duodecim denariis in hiis computato, semel dandis in paratis.

Item contulit et legavit dictus testator decano et capitulo ecclesie sancti Iohannis ewangeliste in Buscoducis annum et hereditarium censum quatuor librarum monete pro tempore solutionis huiusmodi census in Buscoducis ad bursam communiter | currentis, recipiendum et levandum anno quolibet hereditarie de et ex domo et area cum suis attinentiis dicti testatoris, sitis in Buscoducis ad Forum inter domum pannorum et macellum | ex uno latere et inter hereditatem Willelmi dicti Scilder ex alio latere, pro quo censu quatuor librarum iamdicti prefati decanus et capitulum facient et perpetue facere tenebuntur | anniversarum et mensiversarum dicti testatoris suorumque parentum cum suis propriis cereis candelis sub solemnitate consueta. Et iidem decanus et capitulum in hiis concedere tenebuntur | vestem auream, scilicet temporibus ad hoc debitis et consuets.

Item contulit et legavit dictus testator fabrice ecclesie sancti Iohannis ewangeliste in Buscoducis hereditarium | censum viginti solidorum monete pro tempore solutionis in Buscoducis ad bursam communiter currentis, recipiendum et levandum annuatim et hereditarie de et ex dicta domo et area cum suis attinentiis | dicti testatoris, sitis in Buscoducis ad Forum contigue iuxta domum pannorum et macellum.

Item contulit et legavit dictus testator confraternitati presbiterorum et clericorum beate Marie | virginis in iamdicta ecclesia sancti Iohannis ewangeliste in Buscoducis hereditarium censum viginti solidorum iamdictae monete pro tempore solutionis in Buscoducis ad bursam communiter currentis | levandum et recipiendum annuatim hereditarie de et ex iamdictis domo et area cum suis attinentiis dicti testatoris, sitis in Buscoducis ad Forum contigue iuxta domum pannorum et macellum.

Item contulit et legavit dictus testator conventui fratrum predicatorum in Buscoducis annum et hereditarium censum sedecim librarum iamdictae monete pro tempore solutionis in | Buscoducis ad bursam communiter currentis, recipiendum et levandum annuatim et hereditarie ex dictis domo et area cum suis attinentiis iamdicti testatoris, sitis in Buscoducis ad Forum | contigue iuxta domum pannorum et macellum pro anniversariis et mensiversariis dicti testatoris, suorumque parentum perpetue ab eidem predicatoribus faciendis cum suis cereis candelis, | tali eciam condicione annexa quod dicti fratres predicatorum facient et perpetue facere tenebuntur et celebrare singulis diebus

quacumque excusatione postposita unam missam cotidianam in capella sancti Theobaldi consistente in Buscoducis in fine ecclesie eorundem fratrum predicatorum pro salute animarum dicti testatoris suorumque parentum et progenitorum.

Et contulit et ordinavit dictus testator quod si dicti fratres predicatorum aliquo tempore futuro seu aliqua die ventura dictam cotidianam missam in predicta capella sancti Theobaldi non legerint nec celebraverint ut premititur, quod extunc dictus hereditarius census sedecim librarum statim et incontinens sine aliqua dilatione ac sine cuiuscumque iuris requisitione devolvatur et convertatur ad mensam sancti Spiritus in Buscoducis ad opus pauperum eidem mense perpetue permansurus. Et quod procuratores qui pro tempore fuerint eiusdem mense sancti Spiritus in hoc eventu libere valeat sine alicuius vel aliquorum contradictione et sine alicuius iuris requisitione super hoc habendis nomine eiusdem mense sancti Spiritus apprehendere, percipere et levare dictum hereditarium censum sedecim librarum; item quod extunc deinceps in perpetuum dicti fratres procuratores penitus nullum ius habeant aut obtineant quovis modis in dicto hereditario censu sedecim librarum et perpetuis temporibus permanebunt in hoc eventu privati eodem censu sedecim librarum predicto. Item contulit et legavit dictus testator conventui fratrum minorum in Buscoducis hereditarium censum quadraginta solidorum iamdicte monete pro tempore solutionis huiusmodi census in Buscoducis ad bursam communiter currentis, levandum et recipiendum annuatim hereditarie de et ex dictis domo et area cum suis attinentiis dicti testatoris, sitis in Buscoducis ad Forum contigue iuxta domum pannorum et macellum pro anniversariis et mensiversariis dicti testatoris suorumque parentum perpetue ab eisdem fratribus minoribus dicto eorum conventu cum suis ceriis candelis sub solemnitate in hoc consueta faciendis.

Item contulit et legavit dictus testator conventui sancte Clare in Buscoducis hereditarium censum viginti solidorum iamdicte monete pro tempore solutionis in Buscoducis ad bursam communiter currentis, recipiendum et levandum annuatim et hereditarie de et ex dictis domo et area cum suis attinentiis dicti testatoris, sitis in Buscoducis ad Forum contigue iuxta domum pannorum et macellum pro anniversariis dicti testatoris suorumque parentum, ab eodem conventu faciendis perpetue sub solemnitate in hoc consueta.

Item contulit et legavit dictus testator conventui in Bijnderen hereditarium censum quatuor librarum iamdicte monete pro tempore solutionis in Buscoducis ad bursam communiter currentis, recipiendum et levandum annuatim et hereditarie de et ex dictis domo et area cum suis attinentiis dicti testatoris, sitis in Buscoducis ad Forum contigue iuxta domum pannorum et macellum pro anniversariis et mensiversariis dicti testatoris suorumque parentum perpetue a monialibus eiusdem conventus faciendis cum suis propriis cereis candelis in dicto eorum conventu sub solemnitate in hiis consueta.

Item contulit et legavit dictus testator mense sancti Spiritus in Buscoducis annuam et hereditariam pactionem quatuor modiorum siligine mesure de Buscoducis ad annuam et perpetuam distributionem pro salute animarum dicti testatoris suorumque parentum anno quolibet hereditario in anniversario dicti testatoris pauperibus in Buscoducis faciendam, prout huiusmodi quatuor modii siliginis annuatim se extendent. Et ad huiusmodi hereditariam pactionem quatuor modiorum siliginis in parte acquirendam et emendam dictus testator posuit et supportavit in manibus subscripti sui executoris omnia blada que Wellinus colonis dicti testatoris, commorans supra bona prenominati testatoris, sita infra parochia de Mierle eiusdem testatori tenetur, atque sex modios siliginis quos Ywanus de Vanderic dicto testatori tenetur, ut dictus testator asserebat, ad emendum totam partem dicte hereditarie pactionis quantam subscriptus executor pro huiusmodi bladis et sex modis siliginis emere poterit. Et quicquid extunc de dicta pactione quatuor modiorum siliginis defecerit et restaverit emendum, hoc dictus testator voluit et ordinavit per suum executores subscriptum dicte mense sancti Spiritus ad et supra certa bona assignare vel ad et supra certa bona assignari, acquireri et comparari ad opus dicte mense de bonis promptioribus dicti testatoris aut percipi et levari annuatim ex bonis dicti testatoris quousque ad certas hereditates eadem hereditario pactio prefate mense debite fuerit assignari.

Item legavit dictus testator Henrico filio quondam Godefridi Dicbiers suum equum meliorem atque centum aureos denarios dobbel mottoen nuncupantis monete Brabantie, videlicet pro quibusque debitis que dictus testator debet et tenetur eidem Henrico.

Item legavit et contulit dictus testator Henrico suo consanguineo, filio quondam Iohannis Dicbier, fratris dicti testatoris, bona sua sita infra parochiam de Mierle cum suis attinentiis universis atque cum omnibus bestiis et bonis pecoralibus dicti testatoris super eadem bona consistentibus. Item infirmarie maioris curie beghinarum in Buscoducis duos duplices mutones aureos semel in paratis. Item hospitali quod dominus quondam Henricus de Neysel fundavit, sito in Buscoducis, unum modium siliginis semel in paratis. Item hospitali quondam Antonii Vinsot, sito in Buscoducis, unum denarium aureum communiter dobbel mottoen vocatum semel in paratis.

Item legavit dictus testator Elizabeth relicte quondam Iacobi van Uden et suis liberis domum suam et aream communiter die Capella vocata, site in Buscoducis prope habitationem dicti testatoris que quondam fuerant Engberti Ludinc de Aggere, cum viis | et hereditatibus eidem domui die Capella vocate adiacentibus et ad hanc spectantibus atque cum ceteris suis attinentiis, prout dictus testator huiusmodi domum et aream die Capellam vocatam cum dictis viis, | hereditatibus et ceteris attinentiis adquisierat et prout in litteris super acquisitione earundem confectis plenius est expressum, et suum melius corrigeam aureum, suam togam et cum vario furratam ac suam togam | laneam et suam hoppelandiam dictam communiter kerke.

Huius autem testamenti seu ultime voluntatis sui dictus testator suum fecit, constituit, elegit et ordinavit executorem seu manufidelem discretum virum et honorabilem Franconem de Ghestel, cui Franconi executori et in eius manibus dictus testator assignavit, posuit, supportavit et obligavit omnia et singula sua bona, tam mobilia quam immobilia, | hereditaria atque parata, quocumque locorum consistentia sive sita, ad exequendum fideliter et ad implendum diligenter cum effectu omnia et singula que in presentibus continentur. Et si omnibus et singulis predictos fideliter executis et diligenter adimplentibus aliquid vel aliqua supercreverit seu supercreverint, voluit et ordinavit dictus testator quod dictus Franco executor illud et illa totaliter[?] det, tradat, resignet et convertat | liberis quondam Iohannis Dicbier, fratris dicti testatoris, suis consanguineis dilectis, et etiam alibi pro salute anime dicti testatoris prout hoc eidem Franconi executori visum fuerit[?] expedire.

Ad que omnia et singula | premissa dictus testator dedit et contulit ac concessit dicto Franconi executori plenam et liberam potestatem et mandatum speciale. Et si in premissis aut aliquo premissorum aliqua fuerint obscura, dubia, | specificanda, exponenda aut interpretanda, voluit et ordinavit dictus testator quod dictus Franco eius executor illa declaret, exponat, specificet et interpretentur[?] cum ipse melius noscat | voluntatem extremam testatoris antedicti.

Acta fuerunt hec in Buscoducis in dicta habitatione dicti quondam Engberti Ludinc de Aggere, ibidem presentibus discretis viris et honorabilibus Petro de Lapidea | via et Iohanne dicto vanden Venne alias dicto Venneken, testibus Leodiensis dyocesis, ad premissa vocatis et rogatis sub anno, indictione, mense, die et hora quibus supra.

(signum) Et ego Adam de Mierd de Buscoducis, clericus Leodiensis dyocesis, auctoritate imperiali publicus et curie Leodiensis notarius, quia huiusmodi ordinationi | presentis testamenti seu ultime voluntatis una cum testibus antedictis presens interfui vocatus tamquam notarius et persona publica[?], idcirco hoc | presens publicum instrumentum exinde confeci, quod propria manu conscripsi, duplicavi signoque meo solito et consueto signavi rogatus | et requisitus in testimonio veritatis omnium premissorum.

Literatuur en bronnenpublicaties

Avonds 1982

P. Avonds, 'Brabant en Limburg 1100-1403', in: *Algemene Geschiedenis der Nederlanden 2* (1982) 452-482

Avonds 1984

P. Avonds, *Brabant tijdens de regering van hertog Jan III (1312-1356). De grote politieke krisissen* (Brussel 1984)

Avonds en Brokken 1975

P. Avonds en H.M. Brokken, 'Heusden tussen Brabant en Holland (1317-1357). Analyse van een grensconflict', in: *Varia Historica Brabantica IV* (1975) 1-95

Berkelmans 1991

G. Berkelmans, 'Jaargetijden en maandstonden gesticht in de kerk van Oisterwijk in de veertiende en het begin van de vijftiende eeuw', in: L.F.W. Adriaenssen (red.), *Welpen van de Brabantse Leeuw. Genealogie tussen geld en geloof in Noord-Brabant* ('s-Hertogenbosch 1991)

Van den Bichelaer 1998

A.H.P. van den Bichelaer, *Het notariaat in stad en Meierij van 's-Hertogenbosch in de Late Middeleeuwen (1306-1531). Een prosopografisch, diplomatisch en rechtshistorisch onderzoek* (Amsterdam 1998)

Bloemink 1997

J.W. Bloemink, 's-Hertogenbosch tuilmuren Claraklooster. Verslag van het archeologisch en bouw-historisch onderzoek' (BAAC rapport 1995.016) (1997)

Van de Boel 1989

W.M. van de Boel, *Horne-Horn-Häör* (Horn 1989)

De Bruijn 1996

M.W.J. de Bruijn, Verslag archiefonderzoek minderbroedersklooster (intern rapport 36; september 1996)

De Bruijn 2002

M.W.J. de Bruijn, Voormalige bebouwing In den Boerenmouw (intern rapport BAM 93a)

De Bruijn en Broer 2002

M.W.J. de Bruijn en C.J.C. Broer, *Volc te voet. Gevolgen van de Guldensporenslag voor de opkomst van de burgerij in de Noordelijke Nederlanden* (Utrecht 2002)

De Bruijn 2011a

M.W.J. de Bruijn, Grote huizen in en bij de Hinthamerstraat (intern rapport 235; Utrecht augustus 2011)

De Bruijn 2011b

M.W.J. de Bruijn, De *mansio* van Engelbrecht Ludinc van den Dijk (aanvullend verslag) (bij rapport 297; april 2011).

De Bruijn 2014

M.W.J. de Bruijn, Cnodingen en Dicbieringen I (intern rapport ...; Utrecht november 2014) 9-10.

Camps 1979

H.P.H. Camps (uitg.), *Oorkondenboek van Noord-Brabant tot 1312 I. De Meijerij van 's-Hertogenbosch (met de heerlijkheid Gemert)*, 2 dln. ('s-Gravenhage 1979)

Coenen 2004a

J. Coenen, *Baanderheren, boeren & burgers. Een overzicht van de geschiedenis van Boxtel, Liempde en Gemonde* (Boxtel 2004)

Coenen 2004b

J. Coenen, *Mierlo van oorsprong tot heden. Een overzicht van de geschiedenis van Mierlo* (Mierlo 2004) 32.

De Costa 2010

D. de Costa, *Wonen in een klooster. Clarissen, Theresiaantjes, gastarbeiders en kunstenaars* (Zwolle 2010)

Van Dijck 2012

Dijck, L.G.C.M. van, *Van vroomheid naar vriendschap* (Zutphen 2012)

Dillo en Van Synghel 2000

M. Dillo en G.A.M. Van Synghel (uitg.), *ONB I, II* (Den Haag 2000)

Enklaar 1941

D.Th. Enklaar, *Gemeene gronden in Noord-Brabant* (Utrecht 1941)

Erens

M.A. Erens (uitg.), *De oorkonden der abdij Tongerlo(o)* I (Tongerlo 1948); II (Tongerlo 1950); III (Tongerlo 1952); IV M.A. Erens+ en H.M. Koyen (uitg.) (Tongerlo 1958)

Foppens 1748

J.F. Foppens (uitg.), *Diplomatum Belgicorum nova collectio sive supplementum ad opera diplomatica Auberti Miraei* IV (Brussel 1748)

Galesloot 1865

L. Galesloot (uitg.), *Livre des feudataires de Jean III* (Brussel 1865)

Van Heel 1933

D. van Heel, 'Bijdragen tot de geschiedenis van het Clarissenklooster te 's-Hertogenbosch', *Taxandria* 40 (1933) 248-273

Van Heel 1934

D. van Heel, 'Bijdragen tot de geschiedenis van het Clarissenklooster te 's-Hertogenbosch', *Taxandria* 41 (1934) 135-143

Heeringa 1940

K. Heeringa (uitg.), *OSU, II* ('s-Gravenhage 1940)

Hermans 1847

C.R. Hermans, *Verzameling van kronyken, charters en oorkonden betreffende de stad en Meijerij van 's-Hertogenbosch*, 3 dln. ('s-Hertogenbosch 1847-1848)

Hoeckx z.j.

A.M. Hoeckx e.a. (uitg.), *De kroniek van Molius. Een zestiende-eeuwse priester over de geschiedenis van zijn stad* (z.pl. z.j.)

Jacobs 1986

B.C.M. Jacobs, *Justitie en politie in 's-Hertogenbosch voor 1629* (Assen-Maastricht 1986)

Jongen en Piters 2002

L. Jongen en M. Piters, 'Ghi Francoyse sijt hier onteert.' *De Guldensporenslag. Lodewijk van Velthem* (Leuven 2002)

Juten 1916

W.J.F. Juten, 'Noordbrabantsche schepenzegels I', *Taxandria* 23 (1916) 56-63

Juten 1943

G.C.A. Juten, 'Het klooster der Clarissen te 's-Hertogenbosch', *Taxandria* 50 (1943) 193-200

Klaversma 1978

T. Klaversma, 'De geslachten van Altena en Horne tot ca. 1300', *Publications de la Société Historique et Archéologique dans le Limbourg CXIV* (1978) 7-59

Klück 1983

B.J.M. Klück, 'Rentmeestershuis Clarissenklooster', in: H.L. Janssen (red.), *Van bos tot stad. Opgravingen in 's-Hertogenbosch* ('s-Hertogenbosch 1983)

Kruisheer 1992

J. Kruisheer (uitg.), *Oorkondenboek van Holland en Zeeland tot 1299 III* (Assen-Maastricht 1992)

Kuijjer 2000

P.Th.J., Kuijjer, *'s-Hertogenbosch, stad in het hertogdom Brabant ca. 1185-1629* (Zwolle-'s-Hertogenbosch 2000)

Lacomblet 1853

Th.J. Lacomblet (uitg.), *Urkundenbuch für die Geschichte des Niederrheins III* (Düsseldorf 1853)

Van Lith-Droogleever Fortuijn 1997

A.M. van Lith-Droogleever Fortuijn, J.G.M. Sanders, G.A.M. Van Syngel (uitg.), *Kroniek van Peter van Os. Geschiedenis van 's-Hertogenbosch en Brabant van Adam tot 1523* (Den Haag 1997)

Mosmans 1906

J. Mosmans en A.G.J. Mosmans, *Oude namen van huizen en straten te 's-Hertogenbosch* ('s-Hertogenbosch 1906)

Meuwese 1955

A.P.M. Meuwese, *Erp, gemeente en parochie* ('s-Hertogenbosch 1955)

Van Mieris 1744

F. van Mieris, *Groot charterboek der graaven van Holland, van Zeeland en heeren van Vriesland II* (Leiden 1744)

Muller en Bouman 1920

S. Muller Fz. en A.C. Bouman (uitg.), *De oorkonden van het Sticht Utrecht tot 1301 [OSU], I* (Utrecht 1920) nr. 553 (1200).

Nolet en Boeren 1951

W. Nolet en P.C. Boeren, *Kerkelijke instellingen in de Middeleeuwen* (Amsterdam 1951)

Van Sasse van Ysselt 1910-1914

A.F.O van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen en gebouwen van 's-Hertogenbosch, alsmede hunne eigenaars of bewoners in vroeger eeuwen*, 3 dln. ('s-Hertogenbosch 1910-1914)

Sassen 1865

J.N.G. Sassen, *Inventaris der archieven van de stad 's Hertogenbosch B.* (Charters en privilegiebrieven van het jaar 1191-1826) ('s-Hertogenbosch 1865)

Smit 1962

J.P.W.A. Smit, 'De stuik, het heraldisch stuk dat ten onrechte heiblok genaamd wordt', *De Brabantse Leeuw* 11 (1962) 178.

Spierings 1976

M. Spierings, 'II. De leenhof van mijnen jonker van Perweys', *Brabants Heem* 28 (1976) 134-140.

Spierings 1977

M. Spierings, 'Heer Willem van den Bosch, ridder', *De Kleine Meijerij* 28 (1977) 17-22

Spierings 1979

M. Spierings, 'Het obituarium of dodenboek van de Sint-Janskerk te 's-Hertogenbosch (1280-1435)', *Bosboombladeren* 23 (januari 1979)

Van Synghel 1998

G.A.M. Van Synghel, 'Editie van de schepenoorkonden van 's-Hertogenbosch. Dertien oorkonden als supplement op het eerste deel van het Oorkondenboek van Noord-Brabant (1261-1311)', in: D.P. Blok e.a., *Datum et actum. Opstellen aangeboden aan Jaap Kruisheer ter gelegenheid van zijn vijftienvestigste verjaardag* (Amsterdam 1998) 395-423

Van Uytven 2004

R. van Uytven, 'Een dualistisch, maar machtig vorstendom (1261-1356)', in: *Geschiedenis van Brabant van het hertogdom tot heden* (Zwolle 2004) 103-112

Van der Velden 1986

G. van der Velden, 'Willem van den Bosch, ridder. Stichter van het Rijke Claren-klooster te 's-Hertogenbosch', in: *Feestbundel bij gelegenheid van honderd jaar gymnasiaal onderwijs te Heeswijk-Dinther 1886-1986* (Heeswijk-Dinther 1986)

Verbrugge en Falter 2001

J.F. Verbrugge en R. Falter, *1302. Opstand in Vlaanderen* (Tielt 2001)

Verkooren 1910-1912

A. Verkooren, *Inventaire des archives de la Belgique. Chartes et cartulaires des duchés de Brabant et de Limbourg et des Pays d'Outre-Meuse* I-1 (Brussel 1910) nrs. 1-500; I-2 (Brussel 1911) nrs. 501-1250; I-3 (Brussel 1912) nrs. 1251-2000; I-4 (Brussel 1912) nrs. 2001-2900.

Vogels 1999

H. Vogels, *Mierlo, zijn oudste heren en hun familie (c. 1100-1335), een genealogische reconstructie* (Mierlo 1999)